

ליקוטי מוהר"ן קמא ס' - עשירות, אריכות ימים, יראה

[א] דע שיש שבילי התורה, שיש בהם התבוננות גדול מאד. שאי אפשר לבוא להתבוננות הזאת, כי - אם על - ידי עשירות. כמו שבפשוטי אריתא 'אם אין קמח אין תורה' (אבות פרק ג), וצריך שיהיה לו על כל פנים פרנסה. כמו כן להתבוננות הזאת, שהוא גדול מאד, צריך שיהיה לו עשירות גדול מאד. שיהיה לו הון רב, ולא תחסר כל בה. כי צריך כל הון דעלמא, להתבוננות הזאת. ובגוי יששכר שהיה להם זאת ההתבוננות, בבחינת (דברי - הימים - א י"ב): "ומבני יששכר יודעי בינה", לא זכו לזה, כי - אם על ידי עשירות, בחינת (בראשית מ"ט): "יששכר חמור גרסי", ותרגומו: "עתיר בנקסין". ועל פן מ' שה וכל הנביאים היה להם עשירות גדול מאד, כדי לבוא על ידו להתבוננות הזאת. ומחמת שיש בהתורה התבוננות הזאת, על פן נקראת התורה הון (א):

וכן כל מי שעבר דרך ידם התורה, היה להם עשירות גדול מאד. דהינו מ' שה רבנו שהביא התורה לישראל, היה עשיר גדול כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ב). וכן רבי שסדר וחתם המשניות, וכן רב אשי שהיה חתימת התלמוד, וסדר את כל התלמוד, שגם - פן היו עשירים גדולים מאד כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (גטין נ"ט ועין בבא - מציצא פ"ה). כי מחמת שתקנו וסדרו את כל התורה שבעל פה, ועבר דרך ידם התורה, על פן היו גם כן עשירים כנ"ל, כי צריך עשירות גדול להתבוננות הנ"ל:

וזה בחינת (שמות ל"ד): "פסל לך", ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה (ירושלמי שקלים פ"ה ונדריס ל"ח): 'הפסלת יהיו שלך וכו'. כי כמו שבפשוטי התורה, קדם שמחדשין אינה פשט, צריך לומר מקדם הקדמות. ואחר - כך משליכין ההקדמות, ובאים אל המכון. כי העקר הוא המכון, וכל הדברים וההקדמות שמקדם, הם בחינת פסלת, שנקשרין ונפסלין סביב המכון. כמו כן בהתבוננות התורה, צריך לילך מקדם, ולסבב בכמה סבובים, עד שבאים אל המכון. והעקר הוא המכון, וכל אלו הסבובים, הם בחינת פסלת, והם בחינת עשירות, שעל ידו באים אל ההתבוננות. וזה בחינת: "פסל לך" הפסלת יהיה שלך, משם נתעשר מ' שה. כי זה הפסלת של לוחות, הם בחינת הסבובים, שנקשרין ונפסלין סביב סביב ההתבוננות. והם בחינת עשירות כנ"ל, שעל ידו באים אל ההתבוננות כנ"ל. וזה אותיות ממון, ראשי - תבות משם נתעשר משה. והני"ו הוא בחינת הלוחות, שמשם נתעשר מ' שה, כי הלוחות ארכו ו' ורחבו ו' וכו' כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (בבא - בתרא י"ד):

[ב] ולבוא לעשירות הזאת, הוא על ידי בחינת תקוני עתיק. בחינת אריכות ימים, בחינת זקן. כי צריך אריכות ימים, כדי לקבל בתוכו את העשירות של ההתבוננות:

ואריכות ימים, הינו שצריך שיראה להאריך ולהגדיל ימיו. כי כל יום ויום ממקום שמתחיל אצל כל אחד, בנדאי בתחלה הוא קצר. הינו שבתחלת היום, קשה עליו מאד העבודה שצריך לעשות באותו היום, כגון להתפלל וללמד וכיוצא. ועל פן היום בתחלתו הוא קצר, כי צריך להתחיל מעט מעט, ואחר - כך מתרחב והולך בעבודתו. וצריך האדם לראות להגדילה ולהרחיבה ולהאריך כל שעה ושעה שבא אחר כך, להגדיל ולהרחיב בתוספות קדשה. וכן כשבא יום השני, יהיה הולך ומתרחב בתוספות קדשה יתרה. וכן בכל פעם ופעם יהיו ימיו מתרחבין בתוספות קדשה, וזה בחינת אריכות ימים:

ואברהם שזכה לבחינת זקן, בחינת אריכות ימים, על - ידי - זה זכה לעשירות. בחינת (בראשית כ"ד): "ואברהם זקן בא ימים, וה' ברכ את אברהם בכל": וזה בחינת (תהלים קי"ט): "מזקנים אתבונן", שעל ידי בחינת זקן הנ"ל, בא להתבוננות, שהוא בא על ידי עשירות, שנמשך לתוך אריכות ימים, שהוא בחינת זקן כנ"ל:

[ג] ובחינת זקן, דהינו להרחיב ולהאריך ימיו בתוספות קדשה בכל פעם כנ"ל. הוא על ידי יראה, שהיראה מביאה תוספות קדשה בכל יום ויום. שעל - ידי - זה נתארכין ונתרחבין הימים, בבחינת (משלי י): "יראת ה' תוסיף ימים". וזה בחינת (ישעיה ל"ג): "יראת ה' היא אוצרו", בחינת (ברכות ס"א): "עשאה כאוצר", שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה. כי התחלת הימים הם קצרים, ואחר - כך מתרחבין והולכין, בתוספות קדשה, על - ידי היראה כנ"ל. נמצא שזוכין על - ידי היראה, לאריכות ימים, שהם בחינת זקן, בחינת תקוני עתיק, שעל - ידי - זה זוכין לעשירות. כי היראה שומרת מההפך של עשירות, דהינו עניות, שבא על ידי בחינת: "שקר החן והבל היפי":

כי יש כמה מיני חן של שקר, שעושים בעמידה, ובאכילה, ובדבורו עם אנשים, וכן בשאר דברים, ולכל דבר יש חן אחר מיוחד. וכל אלו החנות של שקר, הם באים על - ידי הבל היפי, בבחינת: "שקר החן והבל היפי". דהינו, מי שאינו נשמר מיפי הנשים, על - ידי - זה יש לו תאוות של אלו החנות של שקר. ויראה הוא הפך מזה, כמו שכתוב (משלי ל"א): "שקר החן והבל היפי, אשה יראת ה' היא תתהלל":

ועל פן אברהם ויצחק, כשבאו למקומות שלא היו שם יראות. ותכף כשכצו לכנס לשם, הרגישו זאת, על - ידי שהתחילו להרגיש לפי ערך גדל קדשתם, יפי הנשים, ועל פן הרגישו שאין שם יראה, ועל פן אסרו על עצמן זווג נשותיהן באחותו, כמו שכתוב (בראשית כ): "כי אמרתי רק אין יראת אלקים במקום הזה" וכו'. ואחר - כך תקן אברהם זאת, והמשיך אריכות ימים, כמו שכתוב (שם כ"א): "ונוצר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים", בחינת: "יראת ה' תוסיף ימים" כנ"ל. ואחר - כך קלקלו הפלשתים כל התקונים שתקן אברהם, בחינת (שם כ"ו): "ויכל הבארות וכו' סתמום פלשתים". ועל פן כשבא יצחק לשם, הצדק גם כן לאסר זווגו באחותו כנ"ל. עד אשר המשיך שם אריכות ימים, שהיא בחינת יראה, שמצלת מזה כנ"ל. ואז התרה לו כמו שכתוב (שם): "ויהי כאשר ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך" וכו'. ועל - ידי - זה שהמשיך אריכות ימים, זכה שם לעשירות, כמו שכתוב (שם): "ויזרע יצחק בארץ ההוא ונמצא בשנה ההוא מאה שערים" וכו' כנ"ל. כי

כי מי שאין לו יראה, ואינו נשמר מבחינת: "הבל היפי". על - ידי - זה בא לעניות, כמו שכתוב (משלי ו): "אל תחמד

ועל כן מי שחומד יפי הנשים, נמצא שמקבל בחינת הפסק הנשימה. ועל כן הוא בהפך מעשירות שהוא בחינת אריכות הנשימה כי כל מיני עשירות, דהינו כל מיני דגן, וכל האילנות ועשבים, וכל מיני מתכות, הם רק על - ידי גשמים. וכן כל האוצרות הם על - ידי גשמים, כמו שכתוב (דברים כ"ח): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך" וכיו. והגשמים הם מבחינת הנשימה, שמכניסין ומקבלין אויר מן החוץ, כמו שכתוב (איוב ל"ז): "מנשמת אל יתן קרח ורחב מים במוצק". וזה בחינת (משלי י"ח): "הון עשיר קרית עזו", הינו שהעשירות הוא על - ידי בחינת הנשימה, שהוא אויר הקר שמקבלין בכל רגע מן החוץ כנ"ל. וזהו 'קרית עזו', בחינת: "גשם מטרות עזו" (איוב ל"ז):

וזה שכתוב (ירמיה י"ד): "היש בהבלי הגוים מגשמים", כי 'בהבלי הגוים', שהם בחינת הפסק הנשימה, בחינת 'הקבל היפוי הנ"ל, אין שם בחינת גשמים, כי גשמים הם רק על - ידי הנשימה כנ"ל: וזה בחינת (משלי י"ג): "הון מהקבל ימעט", על - ידי הקבל הנ"ל, נתמעט ההון: וזה בחינת (שם י"ז): "וקר רוח איש תבונה", על - ידי קר רוח, שהוא רוח הקר של הנשימה, על - ידי זה זוכין להתבוננות הנ"ל, שבא על - ידי עשירות כנ"ל:

וזה בחינת (איוב ל"ב): "ונשמת שדי תבינם", כי עקר ההתבוננות על ידי הנשימה, בחינת קר רוח כנ"ל. כי עקר תקוון השכל, הוא על - ידי הנשימה. כי עקר השכל שיהיה על תקוון, שיוכל להתבונן, הוא על ידי השמנים שבגוף. כי השכל הוא כמו גר הדולק, כי הוא דולק על ידי השמנים שנמשכין אליו, והם כמו שמן שנמשך אל פתילה הדולקת. וכשאין שמנים בגוף, אין השכל יכול לדלק בהתבוננות. ומזה באים משנעים, על - ידי שנתבשין לחות הגוף. ועל ידי זה נתקלקל המוח, על ידי שאין לו שמנים לדלק. וכל הלחות והשמנים שבגוף, הם על ידי הנשימה. כי אלמלא כנפי ראה דנשבין על לבא, הוי לבא אוקד כל גופאי (תקוון י"ג דף כ"ז): נמצא שעקר קיום שמנונית ולחות שבגוף. הוא על - ידי הנשימה. שמקבלת הראה רוח קר מבחוץ לקרר הלב, ועל - ידי - זה קיום השכל שיוכל לדלק בהתבוננות כנ"ל. וזה בחינת (משלי כ): "גר ה' נשמת אדם", שעקר קיום ותקוון גר ה', שהוא השכל, הוא על ידי הנשימה כנ"ל. נמצא שעל - ידי יראה זוכין לאריכות ימים, שעל - ידי - זה נמשך העשירות, שעל ידו באים להתבוננות כנ"ל: